

РОЛЬ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження. Поява нових інфокомунікаційних технологій дала підстави деяким дослідникам говорити про нову інформаційну (чи телекомунікаційну) революцію. Розвиток і масове поширення інформаційно-комунікаційних систем у 80-х роках ХХ ст. стало результатом неухильного розвитку технологій, що, змінивши свій напрям відповідно до бажання людини, дозволило їй рішуче вторгнутися в цілу низку незвичних областей, у тому числі політичну. У розвинених країнах сфера високих інформаційних технологій поступово стає основним джерелом економічного зростання, визначає структурні зрушення в економіці, забезпечує взаємодію між людьми, різними соціальними стратами і громадськими структурами, між громадянським суспільством і владою. Революційний розвиток інформаційної сфери впливає на формування внутрішньої і зовнішньої політики держави, призводить до необхідності постійного пристосування існуючих державних і суспільних інститутів до інновацій. Тому не випадково питання про вплив інфокомунікаційних технологій на життя сучасної людини - це предмет гострих суперечок, що охоплюють не тільки фахівців в інформаційній сфері, але і політологів, соціологів, економістів. Інфокомунікаційні технології є могутнім інструментом надзвичайно масштабних суспільних перетворень, які вносять радикальні і принципові зміни в самі різні сфери сучасного суспільства, у діяльність демократичних інститутів чи демократично обраних лідерів. **Мета дослідження:** з'ясувати роль інфокомунікаційних технологій у процесі політичної модернізації держави. Розглянути інфокомунікаційні технології як один з основних інструментів взаємодії державної влади і громадянського суспільства. **Об'єкт дослідження:** вплив інфокомунікаційних технологій на політичну модернізацію суспільства. **Завдання дослідження:** проаналізувати значення і роль інфокомунікаційних технологій як одного з факторів політичної модернізації. **Предмет дослідження:** інфокомунікаційні технології. З огляду на те, що політична модернізація є найважливішою умовою забезпечення послідовності модернізації інших сфер життя суспільства, тому є важливим дослідження проблеми розвитку інфокомунікаційних технологій як складового елемента такого напрямку соціальної модернізації, як індустріалізація й інформатизація суспільства і його технологічних систем з погляду взаємодії і взаємовпливу з іншими напрямками соціальної модернізації. Як показав час, погляд на модернізацію як на лінійний рух і послідовне освоєння бідними країнами цінностей і стандартів західної організації влади, відносин держави і громадянина, не виправдало себе. Так, підтверджуючи революційний характер трансформацій, які відбуваються у світі, під впливом інфокомунікаційних технологій, доводиться констатувати, що поширення цих трансформацій на сучасний світ дуже нерівномірне. Також варто говорити про неоднакову схильність інформаційної революції як окремих країн і регіонів, так і окремих соціальних прошарків населення. Якщо, з одного боку, ми чуємо досить оптимістичні прогнози про перспективи суспільного розвитку, зв'язаних з інформаційною революцією, то, з іншого, - все частіше можна почути тривожні висловлювання про так званий цифровий розрив (digital divide) між тими, хто користується благами «світу інформаційних технологій», і тими, хто перебуває за його межами. Сучасні електронні технології сприяють розвитку радикального індивідуалізму, а масова культура контролює національних лідерів у набагато більшому обсязі, ніж національні лідери керують нею. «Електронні засоби масової інформації змінюють систему цінностей, а вони, у свою чергу, змінюють природу нашого суспільства» [1, с. 54]. Комунікаційна революція створила можливість електронного контролю за життям, напрямками думок, планами і настроями як окремих громадян, так і будь-яких громадських організацій. Централізована обробка й узагальнення інформації дають владі могутній засіб запобігання небажаних дій, непрямому управлінню поведінкою людей. Широка, майже необмежена можливість сучасних комп'ютерних технологій щодо обміну, об'єднання і класифікації інформації дають змогу, не докладаючи великих зусиль, створити «інформаційний портрет» індивіда, що дозволяє державним і приватним інститутам використовувати отриману інформацію у власних інтересах. Ця обставина впливає на її самосвідомість, викликаючи відчуття перебування під пильною увагою певних структур. Дослідники відзначають, що вплив інформаційних потоків на світосприймання людини, її самоідентифікацію робить контроль над нею могутньою і небезпечною зброєю. Крайній щабель такого контролю – монополізація інформаційних каналів – дає монополістові необмежену владу над суспільством. У науковій літературі нерідко висловлюється думка, що Інтернет, як інструмент докорінної модернізації громадських і державних структур, забезпечить можливість «новим демократіям» зробити прорив у процесі модернізації суспільства. Порівняння в економічному аспекті країн першого і третього світу, що розвивають Інтернет, показує, що хоча диспропорція між ними зберігається, але тут вона менш різка, ніж в інших сферах. Також варто врахувати, що якщо експорт дешевої кваліфікованої робочої сили з використанням каналів Інтернету не буде обмежений державою, то можна чекати перерозподілу прибутку на користь країн третього світу, що мають більш-менш удосконалену інфраструктуру. Наприклад, в Індії експортний оборот програмних продуктів до 2010 року можна буде порівняти з експортом російської нафти. Кількість користувачів в Індії нині складає 4 – 6 мільйонів чоловік, а до 2005 року, за прогнозами, їх буде близько 23 мільйонів [2]. Як вважає багато дослідників, політичним і економічним наслідком включення Інтернету в діючу модель демократії стане її перетворення на «демократію участі». Однак було б помилкою думати, що Інтернет – це гарантія від тоталітаризму. Навпаки, система, що використовує Інтернет, може одержати широкі можливості для тоталітаризації. У цьому зв'язку можна згадати Сингапур, де вперше у світі було реалізовано проект «електронного уряду», і який, тим часом, вважається тоталітарною країною з «демократичним інтерфейсом». А в Китаї оголошено про нові повноваження держави щодо контролю над інтернет-ЗМІ та дискусійними дошками. Згідно з новими правилами, ніхто не має права поширювати інформацію, спрямовану «проти конституції». В українському Інтернеті, як відомо, структура мережних систем ще зовсім не відповідає структурі суспільства. Особливості її такі: мінімальна присутність у Мережі держави; високий ступінь маргіналізації мережі; більшість аудиторії – молодь; сприйняття Інтернету як царини дій без правил регулювання й дотримання етики; панування «рухливого суспільного договору» як основи відносин [3, с. 40-45]. Очевидно, можна спрогнозувати, що поступово роль держави в Мережі ставатиме вагомішою. Можливо, будуть реалізовуватися не тільки проекти створення «демократії участі», але й проекти по встановленню тотального контролю над громадянами. Поява нових інфокомунікаційних технологій дала підстави деяким дослідникам говорити про нову інформаційну (чи телекомунікаційну) революцію. Її сутністю стала заміна однобічного зв'язку між відправником інформації та її адресатом багатофункціональним і діалоговим зв'язком з новими високими можливостями інформаційного обміну. Нова технологія дозволяє здійснювати моніторинг громадської думки, проводити референдуми з підбиття підсумків ще до їх завершення. **Висновок.** Інформаційна революція кінця ХХ століття є не просто технологічною, а соціотехнологічною революцією, у ході якої виникає новий тип соціальної організації. Одним з важливих інструментів вирішення проблеми взаєморозуміння і взаємодії між державною владою і громадянським суспільством є інфокомунікаційні технології. Поява Інтернету дала надію на удосконалення існуючого політичного ладу, в якому приступність інформації поступово скоротить соціальну нерівність, функції держави виявляться зведеними до мінімуму, а підконтрольність владних інститутів суспільству різко зросте. З часом ейфорія з приводу впровадження нових комунікаційних трох зменшилася, однак Інтернет як і раніше розглядається як засіб побудови принципово нового порядку.

Список використаних джерел

1. Туроу Л. Будущее капитализма. Как экономика сегодняшнего дня формирует мир завтрашний / Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. М.: Academia, 1999. 222 с.
2. State of Internet. 2000. URL: <http://usic.Wsiogic.com/section1.Pdf>
3. Землянова Л. М. Зарубежная коммуникативистика в преддверии информационного общества. М., 1999. 56 с.